

Komunike

glavnega odbora Jugoslov. učiteljskega združenja

Glavni odbor Jugoslovenskega učiteljskega združenja je na svojih sejah 30. in 31. dec. 1935 po poročilih predsednika in ostalih funkcionarjev glavnega odbora o vprašanih stanovske, prosvetne in šolske politike, soglasno ugotovil:

1. Da je v moralnem, pravnem in materialnem pogledu zaštite članstva ukrenil izvršni odbor vse, kar je bilo v teh prilikah mogoče.

2. Da je pogumno poseganje predsednika glavnega odbora tov. Dimnika v te probleme izzvalo simpatije in spoštovanje vsega učiteljstva.

V pogledu nadaljnjega dela.

1. Izvršni odbor bo v smislu skupščinske deklaracije še nadalje vodil akcijo, da zagotovi: svobodo otroka v šoli, da bi se razvile vse sposobnosti in moči, ki počivajo v njem, — nato bo deloval, da se realizirajo vsi principi: pouk v narodnem jeziku, znižanje števila učencev v razredih, ustanavljanje šol za defektne otroke, obvezno osemletno šolanje brez izjeme, izvedba splošne in strokovne izobrazbe in vzgoje po sodobnih principih, preprečitev izkoriščanja otroka za fizično delo, socialno zdravstvena zaštita otrok, brezplačno šolanje in oskrbovanje otrok s šolskimi potrebščinami.

2. Izvršni odbor se bo še nadalje brgal za svobodo šole in šolske organizacije — za realizacijo principov: ustanavljanje in sodelovanje pri prosvetnih ustanovah vseh vrst, ekonomska sigurnost in neodvisnost šole, demokratizacija in avtonomija šolstva. Deloval bo na to, da bodo zahteve šolskih predstavnikov upoštevane v vseh zakonodajnih in avtonomnih korporacijah in to glede prosvetno šolskih vprašanj in ločitve šole od vseh faktorjev, ki ovirajo njen razvoj.

Učni načrt in program ne ustreza popolnoma niti modernim pedagoškim principom niti smotru šole.

Monopolizacija učbenikov se protivi principom tekmovalnosti v kulturnih vprašanjih, ki prinašajo progres. Radi tega nalaga glavni odbor izvršnemu odboru naslednje: Izvršni odbor naj priredi idejno skico učnega načrta in programa za nižje in višje razrede osnovne šole, razpiše natečaj in odredi nagrade.

3. Sedanji sistem namestitvev in premeščanj učiteljstva škodi tudi narodu; zato se za sanacijo teh razmer odobravajo že podvzeti koraki in se zahteva, da se v tem smislu nadaljuje, a še posebej, da se zahteva intervencijo najvišjih čuvarjev državnih interesov.

Izvršni odbor bo vztrajal na tem, da se zagotovi učiteljstvu svoboda pri delu za spolnjenje v sodobnega in dobrega vzgojitelja; deloval bo za učiteljsko akademsko izobrazbo, pedagoško neodvisnost, ekonomsko socialno preskrbo, stalnost v službi, državljansko enakopravnost in svobodo.

4. V dosego navedenih smotrov bo deloval izvršni odbor na to, da se sprejmejo:

- a) novela zakona o narodnih šolah;
- b) novela uradniškega zakona, s katero se vrnejo izgubljene pravice in se v pragmatič-

nem pogledu vzpostavi stanje, kakršno je bilo leta 1923. s popravkom vseh pomanjklivosti, ki so se pokazale pozneje.

5. V pogledu spremembe uredbe o reguliranju draginskih doklad ugotavlja glavni odbor, da tudi z njo niso odstranjeni osnovni razlogi zaradi katerih je ta izzvala upravičeno nezadovoljstvo — ker:

a) še nadalje prizadeva ekonomsko šibke, med tem, ko se veliki prejemki visokih funkcionarjev sploh ne zmanjšujejo, ali se komaj dotikajo;

b) je naperjena proti zakonu in družini, ker državnim uslužbenecem zgubi toliko več, v kolikor večjo družino ima. Še posebej je z njo prizadeta žena — učiteljica.

c) prinaša posredno škodo javni morali, javnemu redu in pravni sigurnosti sploh, ker se ve, da so ti odvisni od ekonomske preskrbljenosti in vestnih uradnikov.

č) Po vsem tem ni uredba samo uradniški, nego splošni — nacionalni in državni problem.

d) ker prejemajo učitelji in učiteljice v ogromnem številu srezov redno zadnji plačo, se prihaja do prepričanja, da se jih vede omalovažuje in dovaja v neprijetni položaj.

6. Da bi bila akcija izvršnega odbora učinkovitejša, še predlaga:

a) da se s pomočjo sekcijških odborov oživijo vsa društva in organizacije. Izvršni odbor bo po vseh aktualnih vprašanjih — v kolikor ne bi bilo mogoče potom tiska — obveščal svoje članstvo z okrožnicami. Društva bodo iz svoje srede takoj izvolila dopisnike in referente za tisk. Propaganda in čitanje organizacijskih listov je moralna obveza vsakega člana.

b) Določbe o častnem razsodišču naj stopijo takoj v veljavo.

c) Napram odborom, ki ne izvršujejo polnovredno društvenih odlokov, naj se uporabijo pravila in poslovnik.

č) Preda naj se častnemu razsodišču vse one, za katere se ugotovi, da so se s svojim netovariškim delom pregrešili proti pravnim in moralnim interesom svojih tovarišev (s premeščanjem i. dr.) in delovali na slabljenju ugleda organizacije.

7. Glavni odbor sprejema z zadovoljstvom na znanje sklep izvršnega odbora, sprejet v soglasnosti z ministrstvom za zunanje zadeve in ministrstvom prosvete, da se leta 1936, vrši v Beogradu internacionalni učiteljski kongres v zvezi s pedagoškim tednom, ker se bodo ob tej priliki okrepile tudi vezi vseslovenske učiteljske zveze.

8. Izvršnemu odboru se nalaga, da tudi še nadalje deluje na snovanju socialnih ustanov, posebno na snovanju fonda za samopomoč.

9. Glavni odbor, predstavnik celokupnega jugoslovenskega učiteljstva — je globoko ganjen z veliko pažnjo svojih tovarišev — gospe Mare in gospoda Milana Rabrenovića izkazano s tem, ker sta darovala jugoslovenskemu učiteljstvu kompleks zemljišča v Banji Koviljači in na ta način ustvarila trajno zadužbino, dostojno največjih in najplemenitejših ljudi naših vrst.

Beograd, 1. januarja 1936.

Božično zborovanje katoliškega učiteljstva

»Slovenec« z dne 29. dec. 1935, št. 299 prinaša na 5. strani pod naslovom »Božično zborovanje katoliškega učiteljstva« med drugim tudi sledeče:

Ban. šol. nadz. v p. F. Lužar je v kratkih besedah povedal, da sta se vse dotlej min. ref. F. Erjavca in ban. šol. nadz. I. Štrukelj z vso močjo zavzela za popravilo krivic in predlaga nastopno izjavo, ki naj se da na glasovanje današnjemu zboru. Prizadevanju min. ref. Erjavca in ban. šol. nadz. Štruklja, da se preganjanemu učiteljstvu popravijo krivice, izrekamo zahvalo in zaupanje, obenem pa obsojamo vso gonjo in intrigantstva proti navedenima in proti izvršitvi vladnega programa za popravilo krivic. Velikanski aplavz je pričal o sprejetju celotne izjave in na vprašanje predsednice, kdo glasuje za, so se dvignile vse roke navzočih.

V kolikor naj bi se gornja izjava, z ozirom na tozadevne izpade v zadnjem času proti sekciji JUU s strani »Slovenca«, nanašala tudi na sekcijo JUU za dravsko banovino, jo moramo najodločneje odkloniti ter izjaviti sledeče:

Povsem deplasirano je, da se skuša deliti učiteljstvo v grupe na verski osnovi in se z označbo »katoliško učiteljstvo«, drugi del učiteljstva v Sloveniji nehoti označevati kot »nekatoliško«. Vzamemo to na znanje, a ostajamo tudi v praksi nadalje na osnovi, ki je za člane JUU odredjena v »Deklaraciji«, sprejeti v Celju leta 1926, in na glavni skupščini JUU v Sarajevu leta 1935: da »živiljenjski interesi stanu in šole zahtevajo samo eno stanovsko-politično organizacijo za vse učiteljstvo v državi ter je smatrati za kvarno vsako stanovsko opredeljevanje učiteljstva na strankarsko politični, verski ali plemenski osnovi«.

V kolikor se za člane JUU dosedaj ni dovoljno izvajalo gornje stališče, bo treba v bodoče zahtevati večje doslednosti s strani članstva JUU.

Nadalje moramo odbiti vsako izigravanje, kakor bi JUU bilo proti popravilu krivic. Izjavljamo, da je JUU samo storilo in zahte-

valo, da se krivice popravijo že pred kampanjo »Slovenca« proti JUU. Ne more se pa strinjati z vsem, kar se hoče skriti pod plašč krivic in da bi se skušale ustvarjati nove krivice. Tudi se ne more strinjati, da se izkoristi poplava krivic za protekcionistiško premešitev gotovih izvoljenec, na škodo mnogih upravičenějšíh, ki se jim s takim postopkom odvzame možnost kompetence za svoja mesta. Te svoje zahteve opira JUU na svoje enako stališče in enak postopek v preteklosti.

Tudi moramo odklanjati »obsodbe gonje in intrigantstva« v pogledu izvršitve vladnega programa za popravilo krivic, v kolikor bi se ta očitek nanašal na JUU in smo primorani izjaviti:

Da je JUU takoj ob nastopu sedanjega režima ponovno predložila vse krivične premešitve, v kolikor so se člani JUU obrnili za zaščito nanj, na merodajna mesta, med njimi tudi g. min. dr. Antonu Korošcu ter bo odločno podprla vsak vladni program za popravilo krivic. Ob tej priliki moramo naglasiti, da so med krivičnimi premešitvami nekatera, ki imajo absolutno značaj političnega — premeščanja, a jih »Slovenec« ne omejuje, kakor Ivanjšič, Jenko, Kosova i. dr. ter zahtevamo tudi popravilo teh krivic.

Končno moramo v pogledu članov JUU izjaviti, da se neupravičeno odvajajo od svoje stanovske organizacije, v kolikor hočejo izven nje reševati stanovska vprašanja. Sekcija JUU je pripravljena v stanovskem okrilju odgovorjati za vsak primer, ki ji je bil dostavljen, kaj je storila in se je vedno trudila očuvati najobjektivnejše postopanje napram članstvu. Zato upravičeno zahteva, da se tudi člani zavedajo svojih dolžnosti do nje.

Za sekcijo JUU za dravsko banovino
v Ljubljani, 31. decembra 1935.

Predsednik: Ivan Dimnik, s. r. Tajnik: Metod Kumelj, s. r.

Splošne vesti

— Državna izpitna komisija za sreske šolske nadzornike. V 11. zvezku »Prosvetnega glasnika« je pod O. n. br. 66.972 priobčen sledeči odlok: Na predlog kraljevske banske uprave v Ljubljani IV. br. 7758/5 od 12. oktobra 1935 in v zvezi prejšnjega odloka O. n. br. 47.639/35 odločam, da se postavi za člana izpraševalca državne izpraševalne komisije za zvanje sreskega šolskega nadzornika namesto Skulja Andreja in Drnovška Frana, ki sta razrešena dolžnosti banskih šolskih nadzornikov, Štrukelj Ivan, v. d. banskega šolskega nadzornika, ki bo izpraševal šolsko zakonodajo in administracijo. — Minister prosvete: Dobro. Stošovič s. r.

— ČLANSTVU JUU SRESKEGA DRUŠTVA LJUBLJANA VZHODNI DEL. Ker dnevno prejemam proteste članstva, da se ne bo udeležilo zborovanja 9. I. 1936. v Ljubljani, sem primoran zborovanje odgoditi na nedoločen čas. Kosin, predsednik.

† Vendelin Sadar. V torek 31. decembra je v Ljubljani nenadoma umrl tov. Vendelin Sadar upokojeni učitelj. Pokojnik je bil dolgoletni član nadzornega odbora »Učiteljske tiskarne«, bil je tudi dolgoleten član načelstva in blagajnik »Hranilnice in posojilnice učiteljskega konvikta« v Ljubljani. Dobra in delovna tovariša ohranimo v najlepšem spominu. Prizadetim naše sožalje.

† Nenadoma je umrl tov. Ljubomir Poje, učitelj v Safarskem pri Ljutomeru. V ponedeljek 16. decembra je še poučeval, v torek 17. decembra pa je, prepeljan v bolnico v Mursko Soboto, nenadoma umrl. Dobra mladega tovariša, ki je imel komaj 35 let življenja in 15 službenih let, ohranimo v prijaznem spominu.

Gg. učiteljicam. Uredništvo in uprava »Ženskega sveta« se najtopleje zahvaljuje cenj. gg. učiteljicam, ki so takoj po ukinutvi solidarnosti obveznega nastopa svoje stanovske organizacije dokazale, da pravilno cenijo vrednost »Ženskega sveta«. Vse odpovedi, ki jih je prejela uprava od gg. učiteljic, so

se zopet preklicale ter je, nasprotno, sedanje število naročnic še celo naraslo, in to prav po prizadevanju gg. učiteljic. To nam dokazuje, kako priljubljen je »Ženski svet« v učiteljskih krogih.

Cenjene gg. učiteljice prosimo, da nam ohranijo svojo naklonjenost tudi v bodoče; prosimo jih, da priporočajo »Ženski svet« povsod, kjer ga še nimajo, posebno med svojimi kolegicami. V nobenem razredu bi pri ročnem delu ne smele manjkati priloge »Ženskega sveta«. Kolikor bo v naši moči, bomo rade upoštevale nasvete gg. učiteljic, ako bi kaj želele, kar bi jim koristilo pri šolskem pokupu ročnega dela. Znan nam je težaven položaj našega učiteljstva in nikakor nečemo lista vsiljevati. Prepričane pa smo, da koristi, ki jih imajo naročnice od »Ženskega sveta« daleč presegajo stroške za njegovo naročnino.

Da je »Ženski svet« res v pravem pomenu besede ženski list, je pokazal tudi pri načrtu za podelitev nagrad rednim plačnicam za leto 1936. Razpisal je za enkrat 100 nagrad, katerih pa ne bodo deležne le one, ki plačajo naenkrat celoletno naročnino, marveč tudi one, ki jo plačujejo četrtletno, saj bo prav tem nagrada v prvi vrsti dobrodošla.

— Opozorilo dolžnikom. Akcija za ustanovitev društva dolžnikov je v toliko napredovala, da se bo prihodnji mesec sklical ustanovni občni zbor. Zato se vabijo vsi zainteresirani iz vseh stanov, da prijavijo svoj pristop. — Obenem se naprošajo vsi oni, ki bi bili pripravljeni prevzeti za svoj okraj ali občino poverjenišvo, da to sporoče pripravljalnemu odboru. Ako sami ne bi mogli prevzeti poverjenišva, so naprošeni, da prijavijo naslove oseb, ki bi prišle za to v poštev. — Svoj pristop pa naj prijavijo vsi, ki vidijo v snujočem se društvu dokaz samopomoči ter prvi korak k uresničenju naših zahtev po omiljenju neznesne gospodarske krize oziroma stiske. — Prijave naj se naslovijo na Pripravljalni odbor Društva dolžnikov v Ljubljani, Škrabčeva ulica 9.

Osebnostne zadeve

—i Za sreske šolske nadzornike so imenovani: Vinko Rupret, šolski upravitelj v Smledniku, za kranjski srez; Ferdinand Bobič, vadniški učitelj v Mariboru, za Maribor levi breg; Leon Cepuder, vršilec dolžnosti sreskega šolskega nadzornika za Ljubljano okolico je postavljen za sreskega šolskega nadzornika Maribor desni breg; Ivan Mihler, vršilec dolžnosti sreskega šol. nadzornika za Ljubljano okolico je razrešen dolžnosti.

—i Prestavljeni so tle učitelji in učiteljice: Franja Golmajer-Sušnik iz Brežic v Ljubljano, Marija Pleško z Vrhnice v Ljubljano, Helena Kelhar-Črne iz Moravč v Ljubljano (dodeljene so novo ustanovljeni gostilničarski šoli v Ljubljani), Miroslava Čekada iz Dragatuša k Sv. Jederti, Jožica Bitenc-Križnič iz Murske Sobotke k Sv. Juriju ob juž. žel., An-

tonija Müller iz Zabrda v Zelezničke, Marija Selškar iz Planine v Doličeh, Franja Bernot-Golob z Dobrave v Ljubljano, Rudolf Piculin iz Vel. Laše v Kočevje, Vera Šantič-Bajič iz Loškega potoka v Ljubljano, Vladimira Engelman iz Senovega v Maribor, Josipina Borštnar iz Žiž v Maribor, Ana Kreft-Span iz Vojnika v Ljubljano, Jožef Uran iz Narapelj v Poljanah. Iz službe je bil odpuščen Alojzij Zihert iz Trzina zaradi odslužitve kaderskega roka, kakor tudi Joža Mivšek iz Loke pri Zuslu. Učiteljci Rudolji Česnik od Sv. Miklavža je sprejeta ostavka. Ani Welley-Fonda, kontraktualni učiteljici v Selih pri Kamniku, je prenehala kontraktualna služba.

—i Upokojena je Pavla Delak, učiteljica v Radvanju.

Cisti

o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU

—i »Slovenec« od 20. XII. objavlja pod naslovom »JUJ in premešitve učiteljstva« dve okrožnici, ki jih je razposlalo Združenje onim učiteljem, ki so prešli od banov. šol. nadzornika poziv, naj vložijo prošnje za nova mesta. V članku napada Združenje, češ, da je ob krivih prejšnjih režimov molčalo, zdaj pa, ko se hočejo krivice popraviti dviga viharje prahu.

—i »Domoljub« z dne 18. XII. govori v uvodniku »Naše meščanske šole« o potrebi meščanskih šol. Vsak okraj bi moral imeti — po mnenju člankarja — svojo meščansko šolo in vsaka šola bi morala imeti svoj poseben načrt. Današnja meščanska šola ne odgovarja namenu. Ona je le tvornica za nižje uradništvo, katerega imamo preveč. To je za to — pravi člankar — ker pri urejanju ustroja naših meščanskih šol nima ljudstvo nobene besede.

—i Mariborski večernik od 18. XII. govori o unifikaciji šolskih knjig in pričakuje, da bo sedaj JRZ unifikacijo preprečila. — V isti številki poroča list pod naslovom »Križi in težave naših vzgojiteljev« podrobno o učiteljskem zborovanju v Slovenski Bistrici.

—i Volksstimme z dne 19. XII. piše o deputaciji, ki je šla v Beograd, da protestira proti monopolizaciji šolskih knjig.

—i Glede unifikacije knjig, se je razvila med »Slovenec« in »Jutrom« srdita polemika. »Jutro« od 20. XII. pravi, da se je »Slovenec« oklenil krčevite neke notice v sara-jevskem »Pokretu« kot dokaz, da so Pohorci za unifikacijo šolskih knjig, ki naj služi v počasno likvidacijo slovenskega jezika. »Jutro« pa trdi, da list ni glasilo Pohorčev, ampak svobodna tribuna. Glede šolskih knjig pa pravi »Jutro«, da je treba samo poteze peresa, pa je zadeva rešena in za trajno pokopana v prašnih arhivih ministrstva prosvete.

—i Glede preganjanja našega tiska na Koroškem piše »Jutro« z dne 20. XII. mimo-grede v podlistku »Skok na Koroško stran«, da je v istem času, ko je dovoljena v Jugoslavijo habsburgovska »Reichspost« in so pri nas nekateri v groznih skrbih, da se bo slovenska mladina na Koroškem pohujšala, če dobi po nesrečnem naključju v roke »Naš rod« namesto »Lučke« in »Zamorčaka«, je v nevarnosti da plača potnik, ki ima zavite copate ali kravate v »Jutro« ali »Slovenski narod« 2000 Din globe.

—i O militaristični sovjetski vzgoji, ki se začneja pri otroku tako rekoč takoj pri rojstvu piše »Straža v viharju« od 15. XII.

—i O vzgajanju narodne zavesti ima »Slovenec« od 20. XII. daljši uvodnik. Člankar je proti ilirizmu in slovenstvu na obroke kot pravi, da se ga uvaža že v prosveto, v upravo in politiko. V članku je pohvaljena tudi Zgledna študija o posestnem razmerju v Halo-zah, ki da pove »več kot vse nacionalistično kričanje o ogroženosti severni meji«.

—i Mladinsko prilogo dobi tudi marksistični mesečnik »Svoboda«, ki se po novem letu vsebinsko in oblikovno čisto prenovi.

—i Komunistično organizacijo so odkrili med dijaštvom v Zagrebu. Imela je svojo tiskarno in veliko množino propagandnega materiala in podoben načrt za sabotažo obstoječega šolstva. (»Delavska politika« z dne 21. decembra.)

—i Šola naš največji sovražnik na Koroškem. Pod tem naslovom prinaša »Prelom« daljši članek o žalostnih razmerah na tako zvanih utrakvističnih šolah, kjer se uporablja slovensčina samo prve dni kot zasilno sredstvo.

—i Članek proti temu, da bi imeli učiteljskiški dostop tudi na druge stroke filozofije razen na pedagogiko je izšel v »Akademskem glasu« z dne 16. XII.

—i O imenovanju novih nadzornikov piše »Slovenec« od 22. XII. V isti številki lista so zabeležene tudi nekatere premešitve učiteljev pod naslovom »Iz učiteljske službe«.

—i Proti monopolizaciji knjig piše tudi »Slovenec« od 22. XII. in trdi, da monopolizacija knjig ne izboljša in ne poceni, pač pa narobe.

—i O komunistični propagandi med srednješolci priobčuje »Jutro« od 21. XII. daljši članek, kjer objavlja predvsem poročila zagrebške policije z navodili komunističnega vodstva, kako naj se borijo srednješolci proti prosvetnim oblastim.

—i O akciji proti monopolu šolskih knjig in zvezkov, ki so jo začele gospodarske in kulturne organizacije poroča obširno tudi »Jutro« od 22. XII.

—i O komunistični agitaciji na srednjih šolah in nepravilni borbi proti komunizmu piše »Jutro« od 22. XII. Podoben članek je